

Василь ГаборORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5482-4529>кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітникНауково-дослідного інституту пресознавства,
Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника
(Львів, Україна)
vsgabor@gmail.com

УДК 070-028.52(477.83-25)"193":821.161.2АНТОНИЧ.09

**БОГДАН ІГОР АНТОНИЧ –
ВІДКРИТО ТА INCOGNITO
ПРО БОГДАНА ІГОРЯ АНТОНИЧА**

DOI 10.37222/2786-7552-2026-8-6

У статті охарактеризовано участь видатного українського поета Богдана Ігоря Антонича (1909–1937) у львівській пресі 30-х рр. ХХ ст. та проаналізовано його публікації, у яких він відкрито (під власним прізвищем) та incognito (під різними псевдонімами та криптонімам, зокрема: дан, Дан Антонич, Зоїл, Мгр. Йорик) аналізував свої вірші та полемізував із тогочасними критиками щодо оцінки його творів. З'ясовано, що завдяки роз'ясненню власної поезії у статтях, інтерв'ю та саморецензіях Б. І. Антонич не лише спростовував твердження про себе як «незрозумілого» поета, а й суттєво сприяв популяризації своєї творчості та вміло її піарив. Досліджено, що популярності Б. І. Антонича сприяли не тільки його поетичні твори, а й оригінальні літературознавчі та теоретичні мистецтвознавчі статті, завдяки яким він став помітною творчою і медійною постаттю Львова 30-х рр. ХХ ст. Сприяли цьому й пародії, епіграми, шаржі та карикатури на нього і його твори, які містилися в гумористично-сатиричних та літературно-мистецьких виданнях, а об'єктом пародіювання і кепкування були його метафоричні вірші та факт співпраці із періодичними виданнями різних ідеологічних спрямувань, як націоналістичого і ліберального, так і католицького («Вістник», «Вогні», «Назустріч», «Дзвони»).

Для цитування: Габор, В. (2026). Богдан Ігор Антонич – відкрито та incognito про Богдана Ігоря Антонича. *Пресознавство*, 8, 97–121. Львів. <https://doi.org/10.37222/2786-7552-2026-8-6>

Ключові слова: Богдан Ігор Антонич, львівська преса 30-х рр. ХХ ст., «незрозумілий» поет, роз'яснення поезії, самоаналіз, піар, incognito.

Постановка проблеми. Творча спадщина Богдана Ігоря Антонича (1909–1937) викликала і продовжує викликати велике зацікавлення читачів і літературознавців. Імідж митця може формуватися різними шляхами: через рецензії на поетичні збірки, зустрічі з читачами, участь у дискусійних вечорах, публікацію роздумів про роль поезії і творчість колег-митців. Специфікою постаті Б. І. Антонича було те, що цей процес відбувався не стихійно – поет стежив за ним і водночас самостійно його вибудовував у бажаному руслі завдяки активній участі в різних пресових проєктах – у ролі редактора і водночас автора.

Мета дослідження. Осмислити публікації 30-х рр. ХХ ст. про Б. І. Антонича та його власні для з'ясування, як він спричинився до піару власної творчості та спростування твердження про нього як «незрозумілого» поета.

Об'єкт дослідження – статті, інтерв'ю та саморецензії Б. І. Антонича та публікації інших літераторів про нього на сторінках львівських часописів 30-х рр. ХХ ст., а саме: «Вістник», «Дажбог», «Діло», «Карби» та «Назустріч».

Аналіз останніх публікацій. Про широке зацікавлення творчістю Б. І. Антонича засвідчують видання повного зібрання його творів (Антонич, 2009), матеріали про знані і незнані сторінки його життєпису (Калинець, 2011), зібрані публікації 30-х рр. ХХ ст. про його творчість (Усе про Антонича, 2026), популярні видання «Антонич від А до Я» (Ільницький Д., 2017) та «Богдан Ігор Антонич – дітям» (Богдан Ігор Антонич – дітям, 2021) тощо. Глибоко й ґрунтовно проаналізовані творчість Б. І. Антонича у працях М. Ільницького (Ільницький М., 1991, 2011, 2015) та Лідії Стефановської (Стефановська, 2006), літературознавчі погляди поета та його творчість у феноменологічному дискурсі – у статтях Д. Ільницького (Ільницький Д., 2006, 2010), творчість поета в рецепції галицьких літераторів міжвоєнної доби – в дослідженні М. Комариці (Комариця, 2011), а присутність у львівській пресі та співпраця з нею – в публікаціях Н. Кулеші (Кулеша, 1996) й О. Середи (Середи, 2023) та ін.

Методи дослідження. У статті використано такі методи: описовий – для характеристики контенту літературознавчих і критичних статей; системний – для окреслення жанрових особливостей публікацій; аналітичний – для виокремлення тематичних домінант у публікаціях, виявлення взаємозв'язку між історичною епохою і суб'єктивними авторськими баченнями; типологічний – для порівняння публікацій різних авторів.

Новизна статті. Незважаючи на численні публікації про Б. І. Антонича, на сьогодні малодослідженою залишається тема співпраці поета із львівською пресою 30-х рр. ХХ ст., зокрема піару ним власної творчості як відкрито (під власним прізвищем), так й incognito (під різними псевдонімами та криптонімами), а також полеміки з тогочасною критикою щодо його віршів.

Виклад основного матеріалу. Участь Б. І. Антонича у львівській літературно-мистецькій пресі 30-х рр. ХХ ст. була нетривалою, однак яскравою сторінкою в його житті та творчості. Він був членом мистецьких організацій «Недея», «Руб» та Асоціації незалежних українських митців (АНУМ), а також членом редколегії журналу «Дажбог» від 1932 р., а в серпні–жовтні 1934 р. – його відповідальним редактором (числа 7 і 8 вийшли за його редакцією); співредактором мистецького журналу «Карби» в 1933 р. та співредактором рубрики «Українські справи» польського журналу «Sygnały» в 1934 р.

У 1930-х рр. він як поет активно співпрацював із львівськими часописами різного ідеологічного спрямування: націоналістичного («Вістник», «Вогні»), ліберального («Назустріч», входив також до редколегії цього видання) і католицького («Дзвони»), вміщуючи на їх сторінках свої вірші й переклади, статті та рецензії. Друкувався як під власним прізвищем, так і під різними псевдонімами та криптонімами, як-от: Богдан Ігор, дан, Дан Антонич, Данко, Ігор Ігоренко, Зоїл, Мгр. Йорик, Zoil, А., Біа., І. Ант., І. І.

Творчий літературознавчий і мистецтвознавчий доробок Б. І. Антонича порівняно з поетичним – незначний. Зокрема, у місячнику молодих письменників «Дажбог», головним редактором якого спочатку був Є. Ю. Пеленський, Б. І. Антонич вів рубрику літературної хроніки й опублікував тут під власним прізвищем статті «Монументальний реалізм (Про Івана Голсверти)» (1932. Ч. 2. Груд.) та «Мистець пристрасти (Про Д. Г. Льоренса)» (1933.

Ч. 1. Січ.) і рецензію «Хоч невеличка об'ємна книжечка Кархута...» (1934. Ч. 1–2. Лютець), а також візії, інтерпретації «Мішок веселого божка» (1934. Ч. 1/2. Лютець; під псевдонімом Дан Антонич), «Сторінка літературної скандалістики» (1934. Ч. 7. Верес.; під псевдонімом Мрг. Йорик), «Європеїзація пана Зоїла» та «Нічого не поробиш!» (1935. Ч. 2. 15 берез.; під псевдонімом дан), саморецензію «У замороженому перстені краси» на збірку «Три перстені» (1935. Ч. 1. 28 лют.; під псевдонімом дан), а без зазначення авторства – «Літературну пораду» (1934. Ч. 7. Верес.) та передмову до добірки творів «Гори говорять» п. н. «В цьому числі говорять письменники з гір...» (1934. Ч. 8. Жовт.) та ін.

У часописі «Вогні» Б. І. Антонич помістив статтю «Дещо про нашу спортову термінологію» (1932. Ч. 4; під криптонімом І. Ант.), а під рубрикою «Літературні записки» – короткі «сильветки» п. н. «Гете» і «Карло Май» (1932. Ч. 7) та «Райнер Марія Рільке» (1932. Ч. 9; без підпису).

У «Дзвонах» він оприлюднив статтю «Криза сучасної літератури» (1932. Ч. 12), сатиричний гротеск «Політик» (1933. Ч. 4) і рецензії на романи Ф. Моріака – «Клубок гадюк» (1932. Ч. 10) і «Тайна Фронтенаків» (1933. Ч. 3).

Особливе зацікавлення викликають його теоретичні й критичні статті: «Національне мистецтво (Спроба ідеологічної системи мистецтва)» (Карби. 1933. Ч. 1), «Примітивна європеїзація» (Вістник. 1934. Ч. 2. Лют.; під псевдонімом Зоїл) та «Сто червінців божевілля. До дискусії про світогляд і розуміння поезії» (Діло. 1935. Ч. 156. 15 черв.), «Становище поета (Слово при роздачі літературних нагород 31 січня 1935 р.)» (Назустріч. 1935. Ч. 4. 15 лют.) та інтерв'ю «Як розуміти поезію» (Назустріч. 1935. Ч. 15. 1 серп.).

Додамо, що в мистецькому збірнику «Карби» 1933 р., який редагував Б. І. Антонич (зазначений у вихідних даних як співредактор), він опублікував також допис «Проти поменшування мистця», а за теоретичну статтю «Національне мистецтво» його прийняли до Асоціації незалежних українських митців (АНУМ).

У польськомовному часописі «Sygnały», де Б. І. Антонич вів постійну рубрику «Українські справи», він долучився до виходу в березні 1934 р. спеціального українського номера. У ньому опублікував, зокрема, нині добре відоме літературознавче

есе «Poezja po tej stronie barykadu» [Поезія по цей бік барикади] (1934. № 4/5. 1 marca).

Співпраця Б. І. Антонича із львівськими виданнями різного ідеологічного спрямування свого часу стала навіть об'єктом карикатури на поета в гумористично-сатиричному часописі «Комар». На цій карикатурі зображено Б. І. Антонича, який одночасно писав до ліберального часопису «Назустріч» і націоналістичного «Вістника» (за його спиною на стіні красувалися шаржовані портрети їх редакторів – М. Рудницького і Д. Донцова), а внизу містився такий підпис: «А н т о н и ч: Щоби добути літературну нагороду, не вистарчить писати одною рукою...» (Міркування модерного поета, 1935).

Уже першу збірку поезій Б. І. Антонича «Привітання життя» (1931) прихильно зустріла критика. На неї було опубліковано рецензії Ігоря Дубицького (Вогні. 1932. Ч. 9. Трав.), Гавриїла Костельника (Дзвони. 1932. Ч. 1. Січ.), Євгена Маланюка (Літературно-Науковий Вістник. 1932. Т. 109. Кн. 5. За трав.), Олександра Моха (Новий Час. 1932. Ч. 97. 18 груд.), Юліана Редька (Студентський Шлях. 1932. Ч. 2/3. Лют.-Берез.), Михайла Рудницького (Діло. 1932. Ч. 66. 26 берез.) та ін.

Однак справжню славу принесла поетові друга збірка – «Три перстені» (1934), яка була нагороджена третьою премією Товариства письменників і журналістів ім. Івана Франка за кращу книгу 1934 р. (А серед номінованих книг була й «Земна Мадонна» Є. Маланюка, яку журі тільки «вирізнило»). І саме після цього відзначення у пресі щедро посипалися не лише захопливі рецензії та схвальні відгуки в літературних оглядах на «Три перстені», зокрема Ірини Вільде (Світ Молоді. 1935. Ч. 5. Трав.), Святослава Гординського (Назустріч. 1935. Ч. 2. 15 січ.), І. Дубицького (Ми. 1935. Кн. 4. Весна), Григора Лужницького (Дні. 1935. Ч. 2), Леоніда Мосендза (Вістник. 1935. Т. 1. Кн. 3. Берез.), Євгена Юлія Пеленського (Новий Час. 1935. Ч. 8. 14 січ.), М. Рудницького (Діло. 1935. Ч. 19. 25 січ.), автора під криптонімом Т. Р. (Дзвони. 1935. Ч. 1. Січ.) та ін., а й статті і нариси про його творчість, зокрема Івана Огієнка «Мова Богдана Ігоря Антонича» (Рідна Мова. 1935. Ч. 6. Черв.), Є. Ю. Пеленського «З психології поетичних образів» (Вістник. 1935. Т. 3. Кн. 7/8. Лип.-серп.),

Михайла Мухина «Літературні нариси» (Самостійна Думка. 1935. Кн. 11/12. Листоп.–груд.).

Зрештою, поет завдяки публікаціям у провідних львівських часописах віршів, літературознавчих і мистецтвознавчих статей став помітною творчою і медійною постаттю Львова. Однак разом із нагородою за збірку поезій «Три перстені», як зазначила Ірина Вільде у рецензії «Антонич – знову лявреат», «дісталось Антоничеві наймення – “незрозумілого” поета» ([Вільде], 1937). Отож він змушений був як відкрито (під власним прізвищем), так й incognito (під різними псевдонімами і криптонімами) пояснювати свої твори в інтерв'ю, статтях і саморецензіях та активно вести дискусії з критиками його віршів. У цьому плані найгрунтовнішими є його стаття «Сто червінців божевілля» (Антонич, 1935d), інтерв'ю п. н. «Як розуміти поезію» ([Рудницький], 1935) та саморецензія на «Три перстені» ([Антонич], 1935e).

Правдоподібно, що до наймення «незрозумілий» поет спричинилася саме публікація д-ра Івана Копача п. н. «Про людський світогляд» (Копач, 1935). Вона була написана як відгук на прилюдну дискусію на тему: «Чи письменник мусить мати світогляд?», яка відбулася 14 квітня 1935 р. у Товаристві письменників і журналістів ім. Франка у Львові. Наводячи парадоксальні судження М. Рудницького, який стверджував, що письменник повинен його мати, а водночас вважав, що «сотні великих письменників не мали світогляду», д-р І. Копач зробив з цього висновок, що в такому випадку ніхто не «схоче трудитися над здобуттям собі високоцінного світогляду, коли й без того – за апробатою авторитету п. Р. – може бути великим письменником?». І тут несподівано д-р І. Копач переніс свою увагу із світогляду на поезію Б. І. Антонича, пишучи: «Ну, то й пишуть же тепер у нас, коби здорові, різні наші письменники, що хоч за голову хапайся» (Копач, 1935, ч. 150). І для прикладу навів два вірші Б. І. Антонича – «Ярмарок» та «Вишні», опубліковані в часописі «Назустріч» 1935 р. у ч. 4 та ч. 9. Ось ці вірші: «Ярмарок»: «Мій брат – кравець хлоп'ячих мрій, / зішив з землею небо. / Горять хустки у крамарів, / немов стобарвний гребінь. // Співають теслі, бубни б'ють. / Розкрию таємницю: / Червоне сонце продають / на ярмарку в Горлицях»; «Вишні»: «Антонич був хрущем і жив колись на вишнях, / на вишнях тих, що їх оспівував Шевченко. / Моя країно зоряна,

біблійна й пишна, / Квітчаста батьківщино вишні й соловейка! //
Де вечори з евангелії, де світанки, / де небо сонцем привалило
білі села, / цвітуть надхнені вишні кучеряво й п'яно, / як за
Шевченка, знову поять пісню хмелем».

«Так пише наш свіжий “лавреат”, – зазначав д-р І. Копач, зумисне беручи в лапки слово «лавреат», і далі продовжував: – А я читаю, дивуюся і питаю: Що те все має значити? Тай чим ті дві купи, змістово непов'язаних зі собою слів, заслужили собі на почесну назву поезії і на друк?» (Копач, 1935, ч. 150).

Д-р І. Копач дотримувався думки, що першою і найважливішою справою всякої правдивої поезії є піднесений ідейно понад сіру буденщину натхненний стан душі поета, вібрації якого, переходячи якимось таємним способом на читачів і слухачів, підносять і їх у ту вищу, небуденну, атмосферу настрою, в якій перебував поет у митях творчості. Тож для прикладу навів слова Тараса Шевченка: «Ну, що б, здавалося, слова? / Слова та голос – більш нічого! / А серце б'ється, ожива, / Як їх почує. Знать, од Бога / І голос той, і ті слова / Ідуть між люди». І далі так охарактеризував (а точніше – оцінив) не лише поезію (це слово він також узяв у лапки) Б. І. Антонича, а й його світогляд (а точніше – відсутність світогляду): «В наведених Антоничевих словах я, признаюся, не находжу жадного такого вищого настрою і тому думаю, що його, по правді, не було й у самого Антонича при складанню тих “поезій”. Отже, бракує мені тут у нього онтого найважливішого моменту всякого людського світогляду: суб'єктивної правди. А він і сам вимагає її від інших у статті п. з. “Становище поета” (“Назустріч”. 1935, ч. 4): “Знаю добре, – пише, – що криця й бунтарство, котурни й сурми наших поетів – це здебільша векслі без покриття”... Проти таких письменницьких “векслі без покриття” є в засаді, як бачу, також і сам п. Руд.» (Копач, 1935, ч. 150).

Значимо, що у виголошеній промові п. н. «Становище поета» (Антонич, 1935с) йшлося про розуміння суспільної ролі мистецтва та вимоги суспільства до митця. Б. І. Антонич дотримувався думки, що для митця важливо узгодити службу сучасному з вищими мистецькими вартощами і при цьому зберегти свою індивідуальність і незалежність, «влити в жили мистецтва бурхливу кров наших днів, але так, щоб не перестало воно бути справжнім мистецтвом». Зокрема, він зазначав: «Хочу й маю

відвагу йти самітно й бути собою. Я не мандолініст ніякого гурта. Не вистукую верблів на барабані дерев'яного патосу. Знаю добре, що криця й бунтарство, котурни й сурми наших поетів – це здебільша векслі без покриття» (Антонич, 1935с).

Правдоподібно, що публікація д-ра І. Копача обурила як самого поета, так і редактора часопису «Назустріч» М. Рудницького. Д-р І. Копач опублікував статтю у «Ділі» 8 і 9 червня 1935 р., а вже 15 червня 1935 р. Б. І. Антонич дав на неї різку відповідь у тому ж «Ділі». Однак М. Рудницький не зміг заспокоїтись і 1 серпня 1935 р. опублікував на шпальтах двотижневика «Назустріч» розмову в редакції з Б. І. Антоничем п. н. «Як розуміти поезію».

Отож, на критичну публікацію д-ра І. Копача Б. І. Антонич відгукнувся статтею «Сто червінців божевілля. До дискусії про світогляд і розуміння поезії» (Антонич, 1935d). І звичайно, змалював тут д-ра І. Копача у збірному образі Доктора Дальтоніста, який намагався на виставці оцінити мистецький твір, не розрізняючи кольорів. Урешті, «мистецтвознавчий критик» зізнався, що зовсім не розуміє «модерного» твору й обурювався, чому «якомусь претенсійному мазуніві» дозволили вивісити картину на виставці. Публіка була збентеженою: бачила на картині червінь, зелень, але ж Доктор Дальтоніст – поважна людина, учений, знавець, тож не знала, кому вірити, «чи “знавцеві”, чи своїм очам» (Антонич, 1935d).

Від цього збірного образу Доктора Дальтоніста Б. І. Антонич уже безпосередньо перейшов на особу самого д-ра І. Копача, пишучи: «Доктор Дальтоніст говорить про надхнення в поезії, про “суб’єктивну правду”, про “внутрішню красу”, а згодом бере вірш молодого поета О. Ольжича й цитує з нього: “Напинайте рогожі вітрила! / Океан прокидається злим”. Доктор Дальтоніст не “розуміє” цього. Це якийсь “дадаїзм” чи “футуризм”. За всяку ціну старається осмішити поета. Протираємо очі з дива. Приходить інший доктор і цитує: “Співають теслі, бубни б’ють. / Розкрию таємницю: / Червоне сонце продають / на ярмарку в Горлицях”. Можу заложитись з докторами дальтоністами, що прочитаю цей вірш якому-небудь анальфабетові з глухої закутини – хоч би з моєї далекої Лемківщини – чи той не “зрозуміє” вірша краще від нашого доктора?» (Антонич, 1935d).

Відтак Б. І. Антонич навів уривок зі свого вірша «Вишні»: «Де вечори з евангелії, де світанки, / де небо сонцем привалило білі села, / цвітуть надхнені вишні кучеряво й п'яно, / як за Шевченка, знову поять пісню хмелем», і зазначив: «Доктор знову цього не “розуміє”; на його думку, це “купа змістово не пов’язаних зі собою слів”. Тут немає “жадного вищого настрою»». Критика завжди суб’єктивна, зазначав Б. І. Антонич, але через неї має клопіт, «бо не знає, чи в нього надмір почування, чи брак». Однак справа зовсім в іншому. Критики його поезій говорять про «почування», «надхнення», а хочуть просто «глибоких думок», які підтверджували б їхні власні переконання. Коли б у його віршах були «якісь науки, зазиви, гасла, трохи абстрактного туману, все було б у порядку» (Антонич, 1935d).

І далі Б. І. Антонич доволі жорстко зазначав: «Доктор Дальтоніст не “розуміє” цих віршів тому, бо вони зовсім ясні і прості, а відчувати їх не може, бо на те він дальтоніст. За звичкою старого емерита звик щоденно по обіді розв’язувати шаради, а тому, що згадані вірші не є шарадами, він розчарований. Що багато уступів з другої частини “Фавста”, “Божеської Комедії”, а навіть і “Слова про Ігорів похід” справді зовсім незрозумілі й їх ніхто не вміє вияснити, це нічого не шкодить. Його навчили в школі, що має ці твори вважати за геніяльні. Але багатьох віршів сучасних поетів він не “розуміє”, бо цього ще в школі за його часів не брали, і вірші читає він раз на рік, коли пише статтю про поезію» (Антонич, 1935d).

«Тиранія розумового “світоглядництва”, – підсумовував Б. І. Антонич, – викликає ще й інші лихі наслідки. Коли я недавно писав про “векслі без покриття” деяких наших поетів, то стояв на становищі, що мистецька творчість повинна мати подвійне “покриття”: в оцій “внутрішній правді” творця і в правді дійсности» (Антонич, 1935d).

Для М. Рудницького стаття д-ра І. Копача стала чудовим приводом здійснити маленьку «бурю» довкола творчості Б. І. Антонича, зайвий раз спопуляризувати її, і з цією метою він провів з поетом інтерв’ю. Розмова в редакції з Б. І. Антоничем п. н. «Як розуміти поезію» ([Рудницький], 1935) була опублікована на сторінках часопису «Назустріч» без зазначення авторства. Про те, що інтерв’юером був саме М. Рудницький, неперевіршений май-

стер інтерв'ю, засвідчує насамперед стилістика інших подібних публікацій, зокрема інтерв'ю з Ярославом Музиною (Назустріч. 1935. Ч. 24. 15 груд.) та Маргіт Сельською (Назустріч. 1936. Ч. 2. 15 січ.).

Розмова з Б. І. Антоничем розпочиналася розлогим вступом, у якому М. Рудницький дотепно змалював зацікавлення й обурення читачів публікаціями в двотижневику «Назустріч». «В останніх часах мали ми великий клопіт, – зазначав він. – Вмістили ми поезії Богдана Антонича, що викликали “бурю”. Стрічає нас, наприклад, один наш прихильник на вулиці і вже здалека махає руками:

– Ні, ні! Дайте собі спокій з тим вашим Антоничем. [...] – Та як ви можете друкувати такі речі? “Антонич був хрущем”... Ні, то вже якесь безголов'я... Ну скажіть мені, що це значить!.. Як це має бути поезія...» (Рудницький, 1935).

А інший прихильний читач писав до редакції, що йому подобається часопис «Назустріч», але він не може «стравити поезій Антонича», і запитував: «Скажіть, будь ласка, що це значить: “Антонич був хрущем і жив колись на вишнях”, або “росте Антонич і росте трава”, або “червоне сонце продають на ярмарку в Горлицях”» ([Рудницький], 1935).

Так і бачимо за цими прихильними передплатниками часопису «Назустріч» неприхильного до Б. І. Антонича і його творчості д-ра І. Копача. Отож редакція попросила Б. І. Антонича роз'яснити читачам свої поезії.

У цьому єдиному інтерв'ю Б. І. Антонича надзвичайно детально з'ясовано його ставлення до поезії взагалі і власної зокрема. Насамперед він зазначив, що пояснювати поезію – це не проста справа, як на перший погляд могло б видаватися. Адже «зрозумілість поезії, як узагалі зрозумілість літературних і мистецьких творів, річ умовна й суб'єктивна», бо те, що для одного незрозуміле, для іншого аж занадто просте й прозоре. Зрозуміти мистецький твір – навіть не найважливіша річ, адже механізм впливу («діяння») мистецтва значно складніший. На думку поета, «зрозуміння – це дія розуму, а мистецтво й поезія в загальному належать до царини почування». Бо хоч у літературному чи мистецькому творі всього не зрозуміємо, проте можемо його відчути, піддатись його сугестії, сприйняти й оцінити його загальну вартість, визнати його високомистецьким або навіть і

архитвором. Як приклад Б. І. Антонич навів загально визнані архитвори світової літератури, які або повністю, або частково не зрозумілі читачам і дослідникам. І доречно запитував, якщо привілеєм мають бути незрозумілими бодай частково найбільші архитвори світової літератури, то чому з такою безоглядністю домагаються читачі та критики «зрозумілості від усіх творів сучасного письменства?» ([Рудницький], 1935).

Ці міркування Б. І. Антонича, своєю чергою, спонукали інтерв'юера М. Рудницького запитати поета, чи не виходить з його слів, що він обороняє незрозумілість мистецтва й поезії? Б. І. Антонич відповів, що не є захисником незрозумілості мистецтва, а тільки з'ясовує незрозумілість як явище. Мистецький твір, навіть частково незрозумілий, може цілком добре виконувати свої завдання, адже навіть національні гімни мають такі уривки, що потребують історичних пояснень. І для прикладу навів польський гімн, у якому є незрозумілі малоосвіченому польському селянинові чи взагалі полякові слова «чому кажуть йому сьогодні йти “з земі влоскей до Польскі”». А проте гімн свою виховну роль сповняє» ([Рудницький], 1935).

Наприкінці інтерв'ю М. Рудницький нарешті просить Б. І. Антонича пояснити прихильному читачеві часопису «Назустріч» (а насамперед д-ру І. Копачу), який не розуміє, чому «росте Антонич і росте трава» та «Антонич був хрущем...». І поет на це питання так відповів: «Антонич така сама частина природи, як трава, вільхи, зозулі, лисиці тощо, частина, органічно зв'язана з загальним біологічним ростом. Другий образ, цей з славним уже хрущем (“Назустріч”, ч. 9), до деякої міри також має джерело в подібному відношенні до природи. Але його зміст таки інший. Вірш “Вишні”, що в ньому виступає цей образ, висловлює зв'язок поета з традицією нашої національної поезії, а зокрема з шевченківською традицією. У цій традиції поет почуває себе одним дрібним тоном (малим хрущем), але зате врослим у неї глибоко й органічно, наче б зягав корінням ще шевченківських часів» ([Рудницький], 1935).

Б. І. Антонич дав надзвичайно чітку відповідь на питання прихильних читачів часопису «Назустріч» і неприхильному критикові його поезій д-ру І. Копачу. Та все ж таки Ірина Вільде в рецензії «Антонич – знову лявреат» слушно зазначила, що

«Антонич як поет дійсно “нелегкий”. Щоб його зрозуміти й відчути, треба вчитатися в його поезії. І коли можна порівняти поезію до музики, то Антонич вам не Штраус, а Вагнер. Але чи твори Вагнера втрачають що-небудь на тім, що вони не для всіх приступні? Хай не буде багато, але хай будуть вибрані. Поезії Антонича теж потребують “вибраних” читачів. І він їх, безперечно, має». Відтак додала: «А про “домохвальців млявий чад” та про “слизьку музику нещирих хвальб” Антонич, здається, й не дбає» ([Вільде], 1937).

Щоб краще зрозуміли його поезію, Б. І. Антонич ще на початку 1935 р., перед дискусією, наважився опублікувати під псевдонімом дан саморецензію на збірку «Три перстені» п. н. «У замороженому перстені краси» ([Антонич], 1935е). Додамо, що в 30-х рр. ХХ ст. на шпальтах періодичних видань натрапляємо на згадку про критичну рецензію на свою книгу Святослава Гординського, яку він надіслав у часопис «Назустріч». Це з'ясував у поета редактор видання і самобутній інтерв'юер М. Рудницький в добірці п. н. «Наші розмови з лавреатами» ([Рудницький], 1934).

Однак повернемося до саморецензії Б. І. Антонича. Насамперед йому йшлося про те, щоб з'ясувати читачам питання, чи його поезія відповідає подиху часу і чи він є бодай співучасником або товаришем національних змагань, їх упадків і зривів. Б. І. Антонич надзвичайно схвально відгукувався про власні вірші, але водночас доволі самокритично відповідав на задекларовані питання й об'єктивно визначав своє місце в тогочасному літературному дискурсі.

«Першим моментом, що вривається з усією силою в свідомість після прочитання збірки Антонича, – зазначав рецензент, – це те, що він своїми переживаннями й творчістю виходить із Лемківщини. Їй – країні своїх “хлоп'ячих мрій”, оцій “землі вівса та ялівцю”, де “сиве небо й сиві очі у затурбованих людей”, де “як символ злиднів виростає голодне зілля – лобода” – присвячує Антонич свою прекрасну “Елегію про співучі двері” й вірш про те, що: Народився Бог на саях / в лемківському містечку Дуклі. / Прийшли лемки у крисанях / і принесли місяць круглий (“Різдво”))» ([Антонич], 1935е).

У саморецензії Б. І. Антонич підкреслював зокрема, що у збірці «Три перстені» панівними є два мотиви: «безпосереднє,

майже біологічне, відношення до природи й до поетичної творчості», але інакше й не може бути, вів далі мову, якщо поет дає в «Автопортреті» таку свою характеристику: «Я, сонцеві життя продавши / за сто червінців божевілля, / захоплений поганин завжди, / поет весняного похмілля!». Тому деякі його вірші, підсумовував Б. І. Антонич, – «це справжня похмільна кабала, таємні чари чаклуна-поета, ще грається, п'яніє словом, ритмами й римами (Поезія “Три перстені”» ([Антонич], 1935е).

У цій публікації Б. І. Антонич (дан) звернув увагу читача на ставлення Б. І. Антонича-поета не лише до природи, яке найкраще виявляється в його метафорах, а й до слова й творчості, відповідності його віршів тогочасній суворій добі. Тож він зазначав, що раніше чи пізніше «мусіло прийти до конфлікту між суворою дійсністю й “мистецтвом для мистецтва” автора». І найкраще це, на його думку, ілюстрував його «Суворий вірш», який він навів повністю, виділяючи у ньому жирним шрифтом багато поетичних рядків, зокрема: **«Не втекти вже, дарма від жорстоких цих днів / не втекти вже ні в мрію, ні в пісню», «треба глянути дням просто в вічі»** (тут і далі виділення жирним шрифтом і курсивом Б. І. Антонича. – *В. І.*). Однак поет, зізнавався дан, себто Б. І. Антонич, не був готовий до такого кроку, хоча й декларував його як необхідність чи фатум, намагаючись натомість **«присотосуватися»**. Досягнути цього було поетові нелегко, хоча він увесь час змагався із собою й намагався збагатити свою поезію «твердими й суворими акордами» ([Антонич], 1935е).

Водночас у саморецензії зазначено, що «найкраще з'ясована Антоничева постава до життя, оцих твердих і суворих днів та їх змагань, в останніх його віршах, в яких він намагається навіть стати виразником тієї сучасності». У «Поетовій весні» він називає себе «поетом безіменних мрій» і, звертаючись до себе як ліричного персонажа – **«Ти, крізь вікно у далечінь глядиш»**, мимоволі підкреслює свою певну непричетність до юнацтва, що за вікном «горде та безумне готується на зрив новий». Тут фігурують не тільки протиставлення мистецького й політичного начал, проблема єдності та протиборства поколінь, а й питання власного покликання та місця в суспільній ієрархії: **«“До нас!”**, бо ж у ньому не поет кличе, а його кличуть: **“Ось краще ти до нас ходи”»** ([Антонич], 1935е).

«Це ж саме масмо й у прекрасному вірші “Ранок юнаків”, – зворушливо хвалив себе Б. І. Антонич і далі продовжував: – Автор знов не з юнаками. [...] Навіть такий, здавалося б, “суворий” і “твердий” вірш “Кличу” надто чужий і далекий для провідного тону збірки й доказує, що автор віч-на-віч суворой, неспокоїній дійсності таки розгублений й намагається надаремно окупитися “данню слів динаміці суворих днів”» ([Антонич], 1935е).

«Все це, як теж і слово Антонича на літературному вечорі з нагоди цьогорічної нагороди, доказує, – підсумовував рецензент, – що поет замкнувся **“в завороженому перстені краси”** і всю бурхливість і неспокій сучасності сприймає в найкращому випадку пасивно – **“крізь вікно”**. Автор не з тими, що *за вікном* “відмірюють дзвінки, пруживі кроки”, хоч і деякі його вірші, як опис Лемківщини, “Різдво”, “Коляда” й “Дорога”, доказують, що цей аж надто інтимний лірик вмів бути співцем загальних, колективних настроїв» ([Антонич], 1935е).

І наприкінці саморецензії Б. І. Антонич (дан) так оцінив свою збірку «Три перстені» в тогочасному літературному дискурсі: «Проте ж збірка Антонича в загальному високомистецька й вартісна, передовсім тим, що вона своєю тематикою, стилем, мистецькими засобами наскрізь українська, як рідко яка збірка котрого із старших чи молодших українських поетів. А тому вона повна сонця, молодого пориву й захоплення, що полонюють читача до решти» ([Антонич], 1935е).

Як бачимо, у саморецензії Б. І. Антонич не лише ґрунтовно з’ясував сутність власної поетичної збірки та її відповідності запитам доби, а й визначав її місце в тогочасному літературному дискурсі та вдало піарив її серед читачів, себто взяв активну участь у її промоції.

У цьому плані надвичайне зацікавлення викликають публікації Б. І. Антонича, у яких він incognito – під псевдонімами й криптонімами, а то й без підписів – схвально писав про себе як поета і свої твори. Зокрема, в статті «Сторінка літературної скандалістики» Б. І. Антонич (під псевдонімом Мгр. Йорик) полемізував з автором А. О., який опублікував у чернівецькому тижневику «Самостійність» огляд літературного руху в Галичині п. н. «З молодого Парнасу» (Самостійність. 1934. Ч. 16. 15 квіт.) та «На маргінесі» (Самостійність. 1934. Ч. 25. 12 серп.). Насамперед

Б. І. Антонич зазначив, що в огляді домінує «почуття несмаку», а серйозна, на перший погляд, літературна стаття є тільки скандальною хронікою «молодого Парнасу». Щоби проілюструвати «почуття несмаку» «самостійницького критика», Б. І. Антонич навів декілька його характеристик творчості галицьких письменників, зокрема Івана Черняви та Романа Завадовича: «Іван Чернява, теж цікавий тип. Нічим не різниться від А. Курдидика. Вичерпаний слабкою збіркою поезій “Ступіні” – думав, що у порожній голові щось нове вродиться – та буде цілком сміло новим бойовиком, ударником націоналізму. Не прочитавши як слід конкретно нічого, видає “На Сході – ми!”», що тільки засвідчило про його вбогість»; «...Р. Завадович усе щось пише. Його теж трудно вгадати: ніби живе у Львові, ніби на селі, гарні дівчата в місті та для ідеї оженилися забагає зі селянкою...» ([Антонич], 1934с) і т. п.

Однак найбільше уваги «самостійницький критик» присвятив у своїх фейлетонах, зазначав Мгр. Йорик, незнаній літературній групі «Недея» і поетові Б. І. Антоничу, щоправда, назвав його Б. І. Антоновичем, зазначивши, що він є автором «наскрізь модерної поезії під кожним оглядом, бо духово бачимо модерного молодця. Талан, що обіцявав своїй публіці нові здобутки – перелився в сторону опортуністів (мабуть, з такого вийшов» ([Антонич], 1934с).

Мгр. Йорик, себто Б. І. Антонич, розпочав самозахист зі спростування. «Найперше зачнім від справляння неточностей. Отож, не Антонович, тільки Антонич. Годі, так уже він називається, а панові А. О. ніяке діло бавитися в поправляча чужих прізвищ». Далі Б. І. Антонич спростовував твердження «самостійницького критика», що він до «вступлення» до літературної групи «Недея» видав книжку поезій «Привітання життя».

«Не зовсім правдиво поставлена справа оцього “вступлення” до “Недеї”. Антонич не “вступував” до неї, бо був у ній від самого початку, від перших її хвилин, цебто брав участь у її заснуванні. Був навіть її хресним батьком» ([Антонич], 1934с).

Дотепно відповів Б. І. Антонич і на фразу «самостійницького критика», що він начебто «перелився в сторону опортуністів (мабуть, з такого вийшов)».

«Що це значить: “з такого вийшов”. З чого саме вийшов? – пане А. О. – обурювався Мгр. Йорик (Б. І. Антонич). – Звичайно,

до метод літературної критики належить теж така собі невинна інсинуація. До речі, щоб заспокоїти детективно настроєного критика – Антонич вийшов з далекої Лемківщини, а не з чогось “такого”. Також ніде не “перелився”. Загалом людина не вода, щоб мала переливатися» ([Антонич], 1934с).

Б. І. Антонич ще раз згадувався у фейлетоні А. О., на що поет зреагував такими словами: «На іншому місці знаходимо таку квітку: “Дехто головою й руками в таборі націоналістів, а ногами таки ще бовтає в католицькому багні (І. Самчук, А. Антонич)”».

«Ага, тут сидить сорока, – радісно вигукував Мгр. Йорик (Б. І. Антонич). – Тільки знову наперед треба виправити неохайність інформацій, знову халепа з нещасними найменнями. Отож, не І. Самчук, а Улас Самчук, не А. Антонич, тільки Богдан Ігор». І додавав, що називати католицизм «багном», – «це таки щонайменше груба демагогія. Можна когось поборювати, та проте панові А. О. не зашкодило б трохи більше такту й почуття міри» ([Антонич], 1934с).

З почуттям міри і такту Б. І. Антонич ставився і до себе як молодого поета. Так, у публікації (під псевдонімом Дан Антонич) «Мішок веселого божка» він іронічно назвав себе «зеленяком», але при цьому доволі саркастично змальовував поетів «Молодї Музи», зокрема П. Карманського та С. Чарнецького. Так, про П. Карманського писав: «Знов інший старий поет не має чогось кращого до роботи, як тільки мріяти про якусь “мадам” (“Назустріч”). Дуже чемно, як личить мені, зеленякові, дозволю собі звернути увагу Карманському, що знайти “мадам” у Львові зовсім не є так трудно. Навіщо ж з тієї причини робити аж “тегенну в серці”?» ([Антонич], 1934а).

У публікації «“Нічого не поробиш!”», вміщеній у «Дажбозі» під псевдонімом дан, Б. І. Антонич, зараховуючи себе до когорти молодих поетів, іронічно писав про С. Чарнецького (Тиберія Горобця): «Розрюмався у “Ділі” з приводу молодих поетів пан “Тиберій Горобець” – старий, бідний “репрезентант” “Молодї Музи”. [...] Що ж трудно, пане Тиберій! Нічого не поробиш, – кажуть: Вам не вернуться молоді штабцацькі літа, наші ж проходили трохи інакше. “Монопольки” старого Гескля немає, молоді ж сьогодні монопольки здебільше не вживають. А ще сучасні

дівчата надто тверезо дивляться на поезію й поетів, особливо п'яних» ([Антонич], 1935b).

Після виходу «Трьох перстенів» та активної участі у пресі Б. І. Антонич став помітною медійною постаттю. Про нього згадували в коротких повідомленнях, його твори ставали об'єктом пародій, а він сам – об'єктом шаржів, що зайвий раз засвідчувало його популярність. Так, у часописі «Назустріч» вміщене повідомлення п. н. «Між нами» про те, що Б. І. Антонич страшенно втішений, що «Дажбог», де він донедавна був редактором, «веде кампанію проти нього. Бо ось уже вийшло 2-ге число цього журналу, де є вірші, написані під його виразним впливом. Каже, що, не маючи змоги безпосередньо допомагати своїм молодшим товаришам із “Дажбога”, тішитися, що бодай цим способом може одночасно співпрацювати з ними» (Між нами, 1935).

Додамо, що і сам Б. І. Антонич як редактор часопису «Дажбог» ще раніше в іронічній замітці «Ярий, та не ярий», яка вийшла без підпису, звинуватив талановитого поета Ярослава Ярого (Вадима Лесича), що його вірш «Вістря серця», опублікований в часописі «Назустріч», можна вважати наслідуванням його поезії (1934. Ч. 10). З цього приводу Б. І. Антонич писав: «Вірш справді гарний, повний розмаху, як усе, що виходить з-під пера цього талановитого поета, тільки що не оригінальний. Зіставлення “пейзажів” та “вітражів”, автохарактеристика як “закоханого поганина” тощо – все те знайдемо в збірці Антонича з-перед трьох літ (“Привітання життя”, 1931). Схожостей занадто багато, щоб вірити в випадкову подібність...» ([Антонич], 1934d). На це звинувачення Вадим Лесич у листі до редакції «Дажбога» слушно зазначав, що слова, які він ужив у вірші, «не змонополізовані п. Антоничем», і наводив з цього приводу й інші аргументи. Цікаво, що цього листа Б. І. Антонич як редактор журналу так і не опублікував. Лист зберігається в архіві поета, отже, він його читав, але вирішив уникнути будь-яких звинувачень, навіть слушних, на свою адресу і далі зберігати за собою першість на екзотичні слова й означення. Повністю цього листа опублікував Д. Ільницький у «Повному зібранні творів» Б. І. Антонича (Антонич, 2009, с. 905–907).

Ми вже зазначали, що популярність того чи іншого автора в міжвоєнній Галичині визначало й те, чи ставали їхні твори

об'єктом пародій, а вони самі – об'єктом шаржів або карикатур. Певною мірою пародії на твори Б. І. Антонича зайвий раз засвідчували слушність його означення як «незрозумілого» поета. Зокрема, С. Гординський у статті «Лябораторія Антонича» зазначав, що «на тлі Антоничевої метафоричности мали широке поле до вправ пародисти». І для прикладу наводив пародію Федя Триндика (Василя Гірного) «*Arts Poëtica*»: «Питасш, як оці зродились вірші-міти? / Я скажу: набери з десятків слів химерних, / таких, як сонце, ніч, буйволи, крига, діти – / і все у строфах вимішай модерних. // І вийде: буйвіл сонця, крига ночі, / і діти криги, буйвіл ночі темний, / додай до цього лева – й рим на очі / і міт готовий і таємний» (Гординський, 1939).

Іронізували критики й фейлетоністи і з участі Б. І. Антонича у періодичних видань різного ідеологічного спрямування. Зокрема, С. Гординський, прихильник ліберального напрямку, в одній із епіграм з іронією писав про участь Б. І. Антонича в католицькому літературно-науковому журналі «Дзвони»: «Богдане Ігоре Антонич! / Якого біса в дзвони дзвониш?» (Гординський, 1937). А Федь Триндик (Василь Гірний) у своїх знаменитих «Літературних пародіях» з цього приводу так змалював Б. І. Антонича: «Подвійний лавреат (масонський і католицький). Поет, що перейшов круту еволюцію від еротики (“На моху”) до містично-апокаліптичної творчості у “Дзвонах”. Остання його збірка “Книга Лева” зв’язує його з традицією біблійних пророків (Йони й Ісаї¹). Про що пише – не знати. Взагалі неабиякий поет. Любить природу (головно таку природу – з довгими косами), любить сонце і квіти. Про себе пише: “Я поганин – закоханий в життя” (літературні нагороди, як бачимо, називає життям)» ([Гірний], 1937).

І сам Б. І. Антонич, співпрацюючи з часописами різних ідеологічних спрямувань, доволі сатирично змальовував своїх, якщо можна так сказати, меценатів. Так, у статті «Європеїзація пана Зоїла», опублікованій під псевдонімом дан на сторінках «Дажбога», Б. І. Антонич так охарактеризував ліберальний часопис «Назустріч»: «“Назустріч” – орган п. Боднаревича, Михайла Рудницького і tutti quanti (по-наськомучу, прихвостні) бім-бам-кає

¹ «Не помішати з мр. Ісаївом, редактором “Дзвонів”». – Прим. В. Гірного (Федя Триндика) – В. Г.

з приводу появи відновленого (“105-процентового”) “Дажбога”» ([Антонич], 1935а).

У цій публікації Б. І. Антонич розкриває один із своїх псевдонімів – Зоїл, пишучи з цього приводу: «...Ми вельми раді, що пан Богдан Ігор Антонич (колишній співробітник “Вістника” і “Дажбога”), який нарешті “пристосувався” і під вправною рукою пана Михайла Рудницького знайшов себе на сторінках “Назустрічі”, **уповажнює** нас пригадати йому й усім, кому треба, що автором статті “Примітивна європеїзація” (у 2-й книжці “Вістника” за 1934 рік, с. 127–140), підписаної Зоїл, є найновіший співробітник “Назустрічі” й “лауреат” третьої премії цьогорічної нагороди» ([Антонич], 1935а).

Однак навіть тут Б. І. Антонич означив себе лише як «“лауреата” третьої премії цьогорічної нагороди», і при цьому слово «лауреат» взяв у лапки, як і свого часу це зробив д-р І. Копач.

Звичайно, в цій публікації Б. І. Антонич скористався також нагодою похвалити себе декілька разів: «Повстають журнали, – писав у тій статті п. Зоїл про **“Назустріч”**, – що мають відвагу писати про себе як про перший і єдиний журнал, що формою і змістом орієнтується на Захід”. “Попадали всякі “Нові Шляхи” та “Критики”, і тим самим “життя приготувало тло для європеїзації” як не можна краще. Нічого дивного, що кинулася на неї, мов на спокусливий жир, передовсім **безробітна** (прекрасний термін, пане Антонич! – д.) новошляхівщина. [...] Відомо, новошляхівщина рухлива й підприємчива, хоч цією рухливістю заступає здебільша недостачу талантів і дійсної праці. По дорозі для забезпечення притягає до себе (авжеж – дався “притягнути” й пан Зоїл! – д.) різних “відомих” авторів, що досі мали небагато спільного з європейством. “Трудно, кожний хоче стати модним” (і пан Антонич теж. – д.). Навівши кілька прикладів з ч. 1 “Назустрічі”, пише далі пан Зоїл, що дійсне обличчя тієї найновішої “європеїзації” – це: “здавна відома мелодія, шабльон, наше рідне цідрім-цім-цім» (так! так! – д.), що “під маркою європейської поезії десятий раз відживає лепківська мелянхолія, осінні дзеньки-бреньки приשמінковані кабаретною музою” і т. д., і т. д. Добре писав пан Зоїл, правда, пане Антонич!» ([Антонич], 1935а).

«Про свого ж нового маестро й провідника пана **Михайла Рудницького** писав Зоїл так: “А як confereñeier тих поетів, як провідник цієї найновішої рутенської комуністично-кафешантанної й москволюбної “європеїзації” виступає редактор з “Діла”, дописувач “Chwili” та “Нових Шляхів”, – як протектор безробітної новощляхівщини” і т. д. “Ловко”? Що, пане Антонич? Не можна ж краще схарактеризувати своїх нових друзів і... себе!» ([Антонич], 1935а).

Проаналізовані публікації дозволяють нам дійти до таких **висновків**. Участь видатного українського поета Б. І. Антонича (1909–1937) у львівській пресі 30-х рр. ХХ ст. була нетривалим, але яскравим явищем у його житті та творчості. Його публікації віршів, літературознавчих і мистецтвознавчих статей у провідних львівських часописах спричинилися до того, що він став помітною творчою і медійною постаттю Львова міжвоєнного періоду. Б. І. Антонич був членом редколегії журналу «Дажбог» від 1932 р., а в серпні–жовтні 1934 р. – його відповідальним редактором; співредактором мистецького журналу «Карби» (1933) та співредактором рубрики «Українські справи» польського журналу «Sygnał» (1934). Поет відкрито (під власним прізвищем) та incognito (під різними псевдонімами та криптонімами, зокрема: дан, Дан Антонич, Зоїл, Мгр. Йорик) аналізував свої твори та полемізував із тогочасними критиками його віршів. Завдяки роз’ясненню власної поезії у статтях, інтерв’ю та саморецензіях, він не лише спростовував твердження про себе як «незрозумілого» поета, а й суттєво сприяв популяризації своєї творчості та вміло її піарив.

Метафоричні вірші Б. І. Антонича та його співпраця із періодичними виданнями різного ідеологічного спрямування – націоналістичого («Вістник», «Вогні»), ліберального («Назустріч») і католицького («Дзвони») – стали об’єктом пародій, епіграм, шаржів та карикатур на поета і його твори, що також сприяло його популярності. Однак усі зусилля Б. І. Антонича щодо піару власної творчості були б марними, якби його поезія не мала високохудожньої вартості, саме це дало змогу йому посісти одне з чільних місць в українській поезії.

Література

- [Антонич, Б. І.]. (1935а, 15 берез.). Європеїзація пана Зоїла. *Дажбог*, 2. Підп.: дан.
- [Антонич, Б. І.]. (1934а, лют.). Мішок веселого божка (Місячна хроніка). *Дажбог*, 1–2. Підп.: Дан Антонич.
- [Антонич, Б. І.]. (1935b, 15 берез.) «Нічого не поробиш!». *Дажбог*, 2. Підп.: дан.
- Антонич, Б. І. (2009). *Повне зібрання творів* / передм. М. Льницького; упорядкув. і коментарі Д. Льницького. Львів: Літопис.
- [Антонич, Б. І.]. (1934b, лют.). Примітивна європеїзація. *Вістник*, т. 1, кн. 2. Підп.: Зоїл.
- Антонич, Б. І. (1935c, 15 лют.). Становище поета (Слово при роздачі літературних нагород 31 січня 1935 р.). *Назустріч*, 4.
- Антонич, Б. І. (1935d, 15 черв.). Сто червінців божевілья. До дискусії про світогляд і розуміння поезії. *Діло*, 156.
- [Антонич, Б. І.]. (1934c, верес.). Сторінка літературної скандалістики. *Дажбог*, 7. Підп.: Мгр. Йорик.
- [Антонич, Б. І.]. (1935e, 28 лют.). У завороженому перстені краси. *Дажбог*, 1. Підп.: дан.
- [Антонич, Б. І.]. (1934d, черв.). Ярий, та не ярий. *Дажбог*, 6, 87–88. Без підп.
- Богдан Ігор Антонич – дітям.* (2021) / упоряд. І. Калинець. Львів: Апріорі.
- [Вільде, І.]. (1937, квіт.). Антонич – знову лявреат. *Світ Молоді*, 4.
- [Гірний, В.]. (1937). *Літературні народії*, 3. Підп.: Федь Триндик.
- Гординський, С. (1937, 28 лют.). Епіграми. *Комар*, 8.
- Гординський, С. (1939, трав.–черв.). Лябораторія Антонича. *Ми*, 3(10).
- Льницький, Д. (2017). *Антонич від А до Я*. Львів: ВСЛ.
- Льницький, Д. (2006). Літературознавчі погляди Богдана-Ігоря Антонича. *Слово і Час*, 12, 35–43.
- Льницький, Д. (2010). У проекції двох дзеркал: Інгарден і Антонич у феноменологічному дискурсі. *Літературна критика і репертуар теоретичних ідей ХХ століття*, 207–222.
- Льницький, М. (1991). *Богдан-Ігор Антонич: нарис життя і творчості*. Київ: Рад. письменник.
- Льницький, М. (2011). *Три формули мого осягнення Антонича*. Київ: Смолоскип.
- Льницький, М. (2015). *Формули осягнення Антонича*. Львів: ЛА «Піраміда».
- Калинець, І. (2011). *Знане і незнане про Антонича*: матеріяли до біографії Богдана Ігоря Антонича. 2-ге вид., випр. і доп. Львів: Друкарські куншти.
- Комариця, М. (2011). Творчість Богдана Ігоря Антонича в рецепції галицьких літераторів міжвоєнної доби. *«Мистецтво творять шал і розум»*:

Творчість Богдана Ігоря Антонича: рецепції та інтерпретації: зб. наук. пр., II, 329–341. Львів.

Копач, І. (1935, 8 черв., 9 черв.). Про людський світогляд. *Діло*, 149; 150.

Кулеша, Н. (1996). Антонич Богдан Ігор. *Українська журналістика в іменах*: матеріали до енциклоп. слов. 3, 12–14. Львів.

Між нами. (1935, 1 трав.). *Назустріч*, 9.

Міркування модерного поета. (1935, 7 квіт.). *Комар*, 14, 3.

[Рудницький, М.]. (1934, 1 лют.). Наші розмови з лавреатами. *Назустріч*, 3, 2. Без підп.

[Рудницький, М.]. (1935, 1 серп.). Як розуміти поезію. Розмова в редакції з Богданом І. Антоничем. *Назустріч*, 15. Без підп.

Середа, О. (2023). Інтелектуал з обличчям дівчака: Богдан Ігор Антонич. Середа О. *У полоні арту: українська мистецька преса Галичини міжвоєнного двадцятиліття*: монографія, 163–164. Львів.

Стефановська, Л. (2006). *Антонич. Антиномії*. Київ: Критика.

Усе про Антонича: Богдан Ігор Антонич у літературному дискурсі 30-х рр. XX ст. (за публікаціями західноукраїнської преси). (2026) / упорядкув., вступ. слово, літ. ред. і прим. Василя Габора. Львів: ЛА «Піраміда».

References

[Antonych, B. I.]. (1935a, 15 Mar.). Evropeizatsiia pana Zoila [The Europeanization of Mr. Zoil]. *Dazhboh*, 2. Pidp.: dan [in Ukrainian].

[Antonych, B. I.]. (1934a, Feb.). Mishok veseloho bozhka (Misiachna khronika) [The Bag of the Merry God (Moon Chronicle)]. *Dazhboh*, 1–2. Pidp.: Dan Antonych [in Ukrainian].

[Antonych, B. I.]. (1935b, 15 Mar.). «Nichoho ne porobysh!» [«There's nothing you can do!»]. *Dazhboh*, 2. Pidp.: dan [in Ukrainian].

Antonych, B. I. (2009). *Povne zibrannia tvoriv [Complete works] / peredm. M. Plynyskoho; uporiad. i komentari D. Ilnytskoho*. Lviv: Litopys [in Ukrainian].

[Antonych, B. I.]. (1934b, Feb.). Prymityvna evropeizatsiia [Primitive Europeanization]. *Vistnyk*, vol. I, 2. Pidp.: Zoil [in Ukrainian].

Antonych, B. I. (1935c, 15 Feb.). Stanovyshche poeta (Slov o pry rozdachi literaturnykh nahorod 31 sichnia 1935 r.) [The Poet's Position (Speech at the Presentation of Literary Awards on January 31, 1935)]. *Nazustrich*, 4 [in Ukrainian].

Antonych, B. I. (1935d, 15 Jun.). Sto chervintsiv bozhvillia. Do dyskusii pro svitohliad i rozuminnia poezii [One Hundred Chervints of Madness. Towards a Discussion of Worldview and Understanding of Poetry]. *Dilo*, 156 [in Ukrainian].

[Antonych, B. I.]. (1934c, Sept.). Storinka literaturnoi skandalistyky [Literary scandal page]. *Dazhboh*, 7. Pidp.: Mgr. Yoryk [in Ukrainian].

[Antonych, B. I.]. (1935e, 28 Feb.). U zavorozhenomu persteni krasny [In the enchanted ring of beauty]. *Dazhboh*, 1. Pidp.: dan [in Ukrainian].

[Antonych, B. I.]. (1934d, Jun.). Yaryi, ta ne yaryi [Ardent, but not ardent]. *Dazhboh*, 6, 87–88. Bez pidp. [in Ukrainian].

Bohdan Ihor Antonych – ditiam [Bogdan Ihor Antonych – for children] (2021) / uporiad. I. Kalynets. Lviv: Apriori [in Ukrainian].

[Hirnyi, V.]. (1937). *Literaturni parodii* [Literary parodies], 3. Pidp.: Fed' Tryndyk [in Ukrainian].

Hordynskiyi, S. (1937, 28 Feb.). Epigramy [Epigrams]. *Komar*, 8 [in Ukrainian].

Hordynskiyi, S. (1939, May–Jun.). Liaboratoriia Antonycha [Antonych's Laboratory]. *My*, 3(10) [in Ukrainian].

Ilnytskyi, D. (2017). *Antonych vid A do Ya* [Antonych from A to Ya]. Lviv: VSL [in Ukrainian].

Ilnytskyi, D. (2006). Literaturoznavchi pohliady Bohdana-Ihoria Antonycha [Literary views of Bohdan-Ihor Antonych]. *Slovo i Chas*, 12, 35–43 [in Ukrainian].

Ilnytskyi, D. (2010). U proektsii dvokh dzerkal: Ingarden i Antonych u fenomenolohichnomu dyskursi [In the Projection of Two Mirrors: Ingarden and Antonych in Phenomenological Discourse], *Literaturna krytyka i repertuar teoretychnykh idei XX stolittia*, 207–222 [in Ukrainian].

Ilnytskyi, M. (1991). *Bohdan-Ihor Antonych: Narys zhyttia i tvorchosti* [Bohdan-Ihor Antonych: A sketch of life and work]. Kyiv: Rad. pysmennyk [in Ukrainian].

Ilnytskyi, M. (2015). *Formuly osiahnennia Antonycha* [Antonych's comprehension formulas]. Lviv: LA «Piramida» [in Ukrainian].

Ilnytskyi, M. (2011). *Try formuly moho osiahnennia Antonycha* [Three formulas of my understanding of Antonych]. Kyiv: Smoloskyp [in Ukrainian].

Kalynets, I. (2011). *Znane i neznane pro Antonycha: materiialy do biohrafii Bohdana Ihoria Antonycha* [Known and unknown about Antonych: materials for the biography of Bohdan Igor Antonych], 2-ge vyd., vypr. i dop. Lviv: Drukarski kunshty [in Ukrainian].

Komarytsia, M. (2011). Tvorchist Bohdana Ihoria Antonycha v retseptsii halatskykh literatoriv mizhvoiennoi doby [The work of Bohdan Ihor Antonych in the reception of Galician writers of the interwar period]. «*Mystetstvo tvoriat shal i rozum*»: *Tvorchist Bohdana Ihoria Antonycha: retseptsii ta interpretatsii*: zb. nauk. prats., 11, 329–341. Lviv [in Ukrainian].

Kopach, I. (1935, 8 Jun.; 9 Jun.). Pro liudskiyi svitohliad [About the human worldview]. *Dilo*, 149; 150 [in Ukrainian].

Kulesha, N. (1996). Antonych Bohdan Ihor [Antonych Bohdan Igor]. *Ukrainska zhurnalistyka v imenakh: materialy do entsyklop. slov.*, 3, 12–14. Lviv [in Ukrainian].

Mirkuvannia modernoho poeta [Reflections of a modern poet]. (1935, 7 kvit.). *Komar*, 14, 3 [in Ukrainian].

Mizh namy [Between us]. (1935, 1 May). *Nazustrich*, 9 [in Ukrainian].

[Rudnytskyj, M.]. (1934, 1 Feb.). Nashi rozmovy z lavreatamy [Our conversations with the laureates]. *Nazustrich*, 3, 2. Bez pidp. [in Ukrainian].

[Rudnytskyj, M.]. (1935, 1 Aug.). Yak rozumity poeziiu. Rozмова v redaktsii z Bohdanom I. Antonychem [How to understand poetry. A conversation in the editorial office with Bohdan I. Antonych]. *Nazustrich*, 15. Bez pidp. [in Ukrainian].

Sereda, O. (2023). Intelektual z oblychchiam ditvaka: Bohdan Ihor Antonych [An intellectual with a kid's face: Bogdan Ihor Antonych]. Sereda, O. (2023). *U poloni artu: ukrainska mystetska presa Halychyny mizhvoiennoho dvadtsiatyllittia: monohrafiia* [Captive to Art: Ukrainian Art Press of Galicia in the Interwar Twenties: Monograph], 163–164. Lviv [in Ukrainian].

Stefanovska, L. (2006). *Antonych. Antynomii* [Antonych. Antinomies]. Kyiv: Krytyka [in Ukrainian].

Use pro Antonycha: Bohdan Ihor Antonych u literaturnomu dyskursi 30-kh rr. XX st. (za publikatsiiamy zakhidnoukrainskoi presy) [All about Antonych: Bohdan Ihor Antonych in the literary discourse of the 1930s (based on publications of the Western Ukrainian press)] (2026) / uporiadkuv., vstup. slovo, lit. red. i prym. Vasyliya Gabora. Lviv: LA «Piramida» [in Ukrainian].

[Vilde, I.J. (1937, Apr.). Antonych – zнову liavreat [Antonych is a laureate again]. *Svit Molodi*, 4 [in Ukrainian].

Vasyl Gabor

PhD in Philology, Senior Research Fellow,
Senior Researcher of the Research Institute for Press Studies,
Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv
(Lviv, Ukraine)

BOHDAN IHOR ANTONYCH – OPENLY AND INCOGNITO ON BOHDAN IHOR ANTONYCH

This article describes the involvement of the eminent Ukrainian poet Bohdan Ihor Antonych (1909–1937) in the Lviv press of the 1930s. It analyses his publications, in which he, both openly (under his own surname) and incognito (under various pseudonyms and cryptonyms, including dan, Dan Antonych, Zoil, and Mgr. Yorik), analysed his poems and engaged in polemics with contemporary critics regarding the evaluation of his works. It has been established that, by explaining his own poetry in articles, interviews and self-reviews, B. I. Antonych not only refuted claims that he was an «incomprehensible» poet but also helped popularise his work and skilfully promoted it. The study reveals that B. I. Antonych's popularity was fostered not only by his poetic works but also by his original literary and theoretical art criticism articles, thanks to which he became a prominent creative and media figure in Lviv in the 1930s. B. I. Antonych's popularity was fostered not only by his poetic works but also by his original literary-critical and theoretical art-historical articles, which enabled him to become a prominent creative and media figure in Lviv in the

1930s. This was also facilitated by parodies, epigrams, cartoons and caricatures of him and his works, which appeared in humorous-satirical and literary-artistic publications. The targets of parody and ridicule were his metaphorical poems and his collaboration with periodicals of various ideological orientations, including nationalist, liberal, and Catholic («Vistnyk», «Vohni», «Nazustrich», «Dzvony»).

Keywords: Bohdan Ihor Antonych, Lviv press of the 1930s, «incomprehensible» poet, interpretation of poetry, self-reflection, self-promotion, incognito.

Стаття надійшла 14.03.2026

Прийнято 18.04.2026

Опубліковано on-line 26.06.2026